

АСТРОНОМІЧНОЇ ОБСЕРВАТОРІЇ ХАРКІВСЬКОГО ДЕРЖ.УНІВЕРСИТЕТУ
ім.О.М.ГОРЬКОГО.

Після того, як завдяки героїчним зусиллям доблестної Червоної Армії та всього Радянського народу під проводом Великого Сталіна, місто Харків було звільнено від кошта-ру гітлерівської окупації і на Астрономічну Обсерваторію перестали сипатись авіа-бомби та артилерійські знаряддя німецьких бандитів - відбудовання Харківської Астрономічної Обсерваторії почалось зараз же.

Завдяки піклуванню Партії та Уряду, відбудувальні роботи виконано зараз в дуже великому обсязі і тільки низка труднощів воєнного часу не дозволила закінчити їх зовсім. Зараз Харківська Астрономічна Обсерваторія включилася до Всесоюзних колективних робіт з астрономії/служба Сонця/ і веде також інші в/д роботи, які мають велику цікавість для геофізики, метеорології, авіації та інш.

А.ВІДБУДОВЧА РОБОТА

1⁰.РЕМОНТ ПРИМІЩЕНЬ:

- а/ремонт флігеля Обсерваторії/збудовано стінку, вікно, тощо/;
б/ремонт меридіаного зала з гофрованого заліза, з підйомними люками дуже складного механічного устрою;
в/ремонт башти 6 - цалового рефрактора з сферичним куполом, з обертальним механізмом;
г/ремонт павільйону спектроскопу / за спеціалістичні стінками/;
д/ремонт інших 7 інструментальних приміщень.

2⁰РЕМОНТ та ВСТАНОВЛЕННЯ ДЕМОНТОВАНИХ
та пошкоджених АСТРОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

а/Спектроскоп роботи заслуженого діяча науки, доктора професора М.П.БАРАБАШОВА. Разом з фотографічним приладом цей інструмент до війни був один з двох, які працювали в Європі/в Медоні, Франції та в Харкові/.

На цьому інструменті знову ведеться робота по Всесоюзній службі Сонця.

б/Меридіанний круг /за своєю конструкцією, модернізацією та розмірами - є найкращий в Радянському Союзі та один з найкращих за кордоном/ інструмент досліджуватиметься протягом 1945 р. та почасти 1946 року.

в/6-цаловий рефрактор з 4 цал.астрографом / в сферичній башті/.

г/Встановлено також інші інструменти

за винятком 8-цалового рефрактора, велику металеву частину якого найбільше пошкоджено осколками авіабомб. Цей інструмент передбачається встановити літом 1945 року.

3. ВИГОТОВЛЕННЯ НОВИХ ПРИЛАДІВ

=====

За звітний рік в майстерні Обсерваторії виготовлено два інструмента:

- а/ Електрофотометр /лабораторний/
  - б/ Секторний фотометр для рефрактора
- Перші роботи на цих інструментах вже закінчено.
- в/ Крім того зроблено установку для шліфування 20-цал. диска для дзеркала рефлектора.

Б. ЗВІТ ПО ТЕМАТИЧНОМУ ПЛАНУ

В основному співробітники Харківської Астрономічної Обсерваторії працювали над відбудуванням та встановленням астрономічних інструментів.

Проте велику увагу приділено і науково-тематичному плану роботи. Тематика є цілком актуальна:

Частину тем погоджено з Астро-Радою Академії Наук Радянського Союзу /наприклад - служба Сонця, - Всесоюзна колективна робота має важливе значіння для геофізики, метеорології та інш./

Інша частина тем розроблюється самостійно. /наприклад - дослідження Сонця, Місяця, планет.

В цій галузі заслужений діяч науки, доктор, професор М.П. БАРАБАШОВ утворив наукову школу, яку визнано у нас і закордоном; ці роботи також цікаві для геофізики, геології, авіації та інш./

І. АСТРОФІЗИЧНИЙ ВІДДІЛ:

1⁰. СЛУЖБА СОНЦЯ, дослідження на спектрогеліоскопі роботи заслуженого діяча науки, доктора, професора М.П. БАРАБАШОВА.

2⁰. СЛУЖБА СОНЦЯ на 4х уалевому рефракторі.

Ці роботи по службі Сонця є довготермінові, входять до складу Всесоюзної Служби Сонця і ведуться регулярно.

Що-декадно спостереження надсилаються по 4-х адресах; /зараз лише в межах Радянського Союзу; один з цих адресів є - Н/Д інститут Головного Управління Метеорології Червоної Армії/.

Крім цього ці спостереження надруковано в Бюлетені №4 Харківської Обсерваторії в статті кандидата наук П.І. КРИСЕНКО і роз'яснено, як і раніш, різним астрономічним і іншим зацікавленим установам.

3° ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЯЦЯ ТА ПЛАНЕТ

Закінчено та надруковано в Бюлетенях №4 та №5 Харківської Обсерваторії роботи /на електрофотометрі, що його виготовлено в 1944 р. в Обсерваторії/ Проф. М.П. БАРАБАШОВ та А.Т. ЧЕКИРДА " Про відбивання світла від поверхні Місяця та Марса".

4° КРІМ ЦЬОГО ВИКОНАНО ТА НАДРУКОВАНО ТАКІ РОБОТИ:

- а/ Проф. М.П. БАРАБАШОВ. Про відбивання світла від поверхні планет;
- б/ Проф. М.П. БАРАБАШОВ. Спостереження комети Тевзадзе.
- в/ Проф. М.П. БАРАБАШОВ. Спостереження місячного затемнення 1943р.

5° ВИКОНАНО РОБОТИ / які друкуватимуться незабаром/

А.Г. ЧЕКИРДА. Про інтегральну яскравість Місяця та Планет.

І.М. ГОРДОН. Про поглиблення світла в міжзореному просторі.

Обидві ці роботи є кандидатські дисертації.

6° Проф. М.П. БАРАБАШОВ продовжував шлифувати диск діам. 20 см дзеркала рефлектора.

II. ВІДДІЛ АСТРОМЕТРІЇ:

1. Завідуючий відділом доктор професор Б.П. ОСТАПЕНКО-КУДРЯВЦЕВ розробив новий засіб визначення широти по *нахилі зірки*.

2. Кандидат наук доцент В.А. МИХАЙЛОВ разом з вираховувачем почав опрацьовувати спостереження прямих піднесень зір, які він зробив перед війною. Вимірено ленти хронографу більш ніж за 80 ночей спостереження. Це опрацьовання продовжуватиметься ще не менш 1 - 1,5 років.

3. Кандидат наук, доцент В.А. МИХАЙЛОВ разом з аспіранткою К.Н. КУЗЬМЕНКО відрегулювали встановлений меридіанний круг і почали його дослідження /мікроскоп-мікрметри/. Дослідження меридіанного круга є перехідна тема, яка продовжуватиметься в 1945 році / і почасти в 1946 р./

III. ВІДДІЛ НЕБЕСНОЇ МЕХАНІКИ

Кандидат наук доцент Г.М. БАЖЕНОВ досліджував орбіти малих планет. Робота ця ув'язується з Ленінградським Астрономічним Інститутом. В Бюлетені Обсерваторії №4 надруковано:

Кандидат наук доцент Г.М. БАЖЕНОВ. Дослідження елементів орбіт малої планети.....

Він же: Про визначення місця літака за допомогою спеціальної номограми.

В. ДРУКУВАННЯ ПУБЛІКАЦІЇ ХАРКІВСЬКОЇ ОБСЕРВАТОРІЇ

В 1944 році надруковано " Вклетень Харківської Астрономічної Обсерваторії № 4 та №5.

їх розіслали по різних астрономічних і інших зацікавлених установах разом з " Публікаціями " №7 Обсерваторії, які було надруковано на початку війни.

Г. НАУКОВО-ПОПУЛЯРИЗАТОРСЬКА РОБОТА

Колектив Обсерваторії веде велику науково-популяризаторську роботу шляхом популярних лекцій та проведення масових екскурсій серед частин Червоної Армії, робочих, вчителів, студентів, шкільників і службовців різних установ.

На Обсерваторії працює астрономічний студентський гурток.

Д. УЧБОВА ДІЯЛЬНІСТЬ.

Наукові робітники Обсерваторії викладають астрономічні дисципліни в Університеті, Горно-Індустріальному Інституті, Педагогічному та по інших ВУЗ"ах.

На Обсерваторії працюють три аспіранта. Два з них закінчують стаж та незабаром захищать кандидатські дисертації.

Є. ПОТРЕБИ ХАРКІВСЬКОЇ АСТРОНОМІЧНОЇ ОБСЕРВАТОРІЇ.

- а/Необхідно збудувати нову башту для рефрактора замість знищеної німцями.
- б/Необхідно терміново виготовити ковпак для вакуума електричного годинника. До виготовлення необхідно одержати в тимчасове користування які-небудь добрі електричні годинники. /Шорта або Рифлера/. Без цього неможливо відбудувати службу часу.
- в/Дуже необхідно одержати достатньо велику кількість вираховального паперу з спеціальною графікою. Без цього робота вираховальної частини Обсерваторії загрожує припинитися ще навіть в 1944 році.
- г/Потрібні фотографічні платівки спеціальних сортів, високоякісні змазуючі матеріали, спирт, тощо.
- д/Немає періодики з закордону /Англія, США/ та нових книжок.

ДИРЕКТОР ОБСЕРВАТОРІЇ
ЗАСЛУЖ. ДІЯЧ НАУКИ, ДОКТОР,
ПРОФЕСОР

М. П. Барабашов

/М. П. Барабашов/